

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ & ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΤΡΙΤΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- A1. α.** 1. Λάθος
2. Σωστό
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Λάθος
6. Σωστό

β. σώφρων - ακόλαστος / οἷ μὲν σώφρονες - οἷ δ' ακόλαστοι
ἀνδρεῖος - δειλός / οἷ μὲν ἀνδρεῖοι οἷ δὲ δειλοί
οἷ μὲν δίκαιοι - οἷ δὲ ἄδικοι
οἷ μὲν πρᾶοι - οἷ δ' ὀργίλοι

B1. Ο Αριστοτέλης παραθέτει τρία παραδείγματα με τα οποία υποστηρίζει ότι τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας – τέτοια είναι και οι ηθικές αρετές – αποκτώνται με την επανάληψη ομοίων ενεργειών, δηλαδή με τον εθισμό. Τα παραδείγματα αυτά αναφέρονται σε ηθικές αρετές που σχετίζονται με το πως οι άνθρωποι συναλλάσσονται και συμπεριφέρονται μεταξύ τους στις κοινωνικές σχέσεις τους (τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι) πως αντιμετωπίζουν τις δύσκολες καταστάσεις της ζωής τους (τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς) και πως διαχειρίζονται τις επιθυμίες και τα πάθη τους (τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας - τὰ περὶ τὰς ὀργάς). Αναπτύσσοντας τα τρία αυτά παραδείγματα, ο Αριστοτέλης διακρίνει δύο αντίθετους τρόπους συμπεριφοράς, εκ των οποίων ο ένας οδηγεί στην κατάκτηση των ηθικών αρετών, ενώ ο άλλος όχι. Από αυτά τα παραδείγματα συνάγεται ότι ο Αριστοτέλης αποδίδει κοινωνικό και πολιτικό χαρακτήρα στην αρετή.

ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

~σελίδα 2 από 5~

Οι αρετές της δικαιοσύνης, της σωφροσύνης και της πραότητας, στις οποίες αναφέρεται, σχετίζονται με τις καθημερινές κοινωνικές δραστηριότητες του ανθρώπου, ρυθμίζουν τις διαπροσωπικές του σχέσεις και αντανakλούν στον κοινωνικό περίγυρο και τη λειτουργία της πόλης. Επομένως, οι ηθικές αρετές αφορούν την κοινωνική και πολιτική ζωή του ανθρώπου και δεν έχουν νόημα έξω από το πλαίσιο της κοινωνικής συμβίωσης. Η ίδια η κοινωνία εξάλλου θα αξιολογήσει και θα κρίνει ποια πράξη και ποιος άνθρωπος είναι ηθικός.

B2. Ο Αριστοτέλης, όπως και ο δάσκαλός του ο Πλάτωνας, αναγνωρίζει στον εθισμό την παιδαγωγική του αξία, τονίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη μεγάλη σημασία που έχει η παιδεία και η αγωγή για την ιδιωτική και δημόσια ζωή του ατόμου. Με αυτό το παιδαγωγικό του σχόλιο επισημαίνει την πρωτεύουσα σημασία της παιδείας, καθώς εθίζει το άτομο σε συγκεκριμένους ορθούς τρόπους συμπεριφοράς και το οδηγεί στην κατάκτηση της αρετής, που αποτελεί και απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάκτηση της ευδαιμονίας. Αυτή μάλιστα η αγωγή θα πρέπει να ξεκινά από πολύ μικρή ηλικία. Όσο πιο νωρίς αρχίσει, τόσο πιο πολλές ελπίδες να αποδειχτεί αποτελεσματική και γόνιμη. Η διαδικασία αυτή πρέπει να ξεκινήσει από πολύ μικρή ηλικία, γιατί τότε συντελείται η διαμόρφωση της ηθικής του συνείδησης, αλλά και γιατί απαιτεί πολύ χρόνο. Το ανθρώπινο περιβάλλον του παιδιού (γονείς, δάσκαλοι) οφείλει από νωρίς να επεμβαίνει, να καθοδηγεί, να του υποδεικνύει τις πράξεις για τις οποίες πρέπει να νιώθει ευχάριστα συναισθήματα και να το βοηθήσει να ασκηθεί σε αυτές. Με την επιβράβευση των ηθικών πράξεων και την αποδοκιμασία των μη ηθικών, το παιδί θα βοηθηθεί να επιδιώκει μόνο τις πρώτες.

- B3.**
- 1 – δημιουργική
 - 2 – ειρωνεύτηκε τους δικαστές
 - 3 – η φύση της αρετής
 - 4 – σοφία-ανδρεία-σωφροσύνη
 - 5 – ευδαιμονία

ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

~σελίδα 3 από 5~

B4. α. Η εισροή συναλλάγματος από τον τουρισμό αποτελεί για την οικονομία της Ελλάδας βασική παράμετρο της αύξησης του Α.Ε.Π. της.

Τα τρωτά σημεία του χαρακτήρα του πολλές φορές τον οδηγούν σε λανθασμένες επιλογές και αποφάσεις.

β. ἐθίζεσθαι → έθιμο, εθιμοτυπικός
ἐστίν → εξουσία, οντολογικός
ἤχθαί → άξονας, προαγωγικός

B5. Στο παράλληλο κείμενο από τον πλατωνικό διάλογο του Σωκράτη με τον Πρωταγόρα, ο σοφιστής στην προσπάθειά του να αποδείξει το διδακτό της πολιτικής αρετής, επικαλείται ένα εμπειρικό τεκμήριο, καθώς αναφέρεται στη μέριμνα των ανθρώπων για την ηθική και πολιτική αγωγή των παιδιών τους, παρουσιάζοντας με εγκωμιαστικό τρόπο το εκπαιδευτικό σύστημα της Αθήνας. Βασικά γνωρίσματα αυτού του συστήματος είναι ότι η αγωγή ξεκινά από πολύ μικρή ηλικία και συνεχίζεται για όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. Παράλληλα, το περιεχόμενο αυτής της εκπαίδευσης ήταν κυρίως ηθοπλαστικό, αφού αποσκοπούσε στο να δημιουργηθούν ηθικά ενάρετοι άνθρωποι.

Αντίστοιχα, στο κείμενο του Αριστοτέλη, όπου ο φιλόσοφος μνημονεύει τον δάσκαλό του συμφωνώντας μαζί του, τονίζεται ο ρόλος και η αξία της ορθής αγωγής, και ειδικά από πολύ μικρή ηλικία, στη διαμόρφωση των μόνιμων στοιχείων του χαρακτήρα ενός ανθρώπου. Το φυσικό περιβάλλον του παιδιού, που περιλαμβάνει τους γονείς και τους δασκάλους, παρεμβαίνει και καθοδηγεί τα παιδιά ώστε ο εύπλαστος χαρακτήρας να λάβει τα πλέον αποδεκτά θεμέλια για την κοινωνία.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Να ξέρετε καλά ότι αν καταδικάσετε σε θάνατο εμένα που είμαι τέτοιος που εγώ λέω, δε θα βλάψετε περισσότερο εμένα παρά τους εαυτούς σας . Γιατί καθόλου δε θα μπορούσε να με βλάψει ούτε ο Μέλητος ούτε ο Άνυτος· άλλωστε δε θα είχε τη δυνατότητα· γιατί δεν πιστεύω πως είναι θεμιτό τον καλύτερο άνθρωπο να τον βλάπτει ο χειρότερος. Μπορεί ίσως να τον εξοντώσει ή να τον στείλει εξορία ή να του στερήσει τα πολιτικά του δικαιώματα·

Γ2. Ο Σωκράτης υπερασπιζόμενος τον εαυτό του αναφέρει ότι ο ίδιος είναι καλύτερος άνδρας από τους κατηγορούς του και επομένως ούτε θα μπορούσαν ούτε θα ήταν δίκαιο να βλάψουν οι χειρότεροι τον καλύτερο(έμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος —οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο— οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι.).Επιπλέον, τη θανατική καταδίκη, την εξορία ή τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων δεν τα θεωρεί τόσο μεγάλα κακά, όσο το να επιδιώκει κανείς να θανατώσει άδίκά έναν αθώο άνθρωπο, όπως συμβαίνει με τον κατήγορό του (ἀποκτείνει μεντ' ἂν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκοῖομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὐτοσὶ νῦν ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτείνεσθαι). Έτσι, ο Σωκράτης τονίζει ότι είναι όχι μόνο αθώος αλλά και πολύτιμος για τους συμπολίτες του, αφού καταδικάζοντάς τον θα διαπράξουν σφάλμα και τελικά θα βλάψουν τους ίδιους.

Γ3. α. ἄττα : τί
ἀμείνονι : ἀμείνοσι
μεγάλα : μέγα
ἐμαυτοῦ : ἡμῶν αὐτῶν
δόσιν : δόσεις

ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

~σελίδα 5 από 5~

β. ἀποκτείνητε : ἀποκτεινέτω
βλάψετε : βεβλαφώς εἴη
ἐξελάσειεν : ἐξελαύνης
οἶομαι : ᾤετο
καταψηφισάμενοι : καταψηφιοῦμαι

Γ4. α. ὄντα : επιθετική μετοχή ή εναντιωματική συνημμένη στο ἐμέ
ἢ ὑμᾶς αὐτούς : β' ὅρος σύγκρισης λόγω του μείζω
ὑπὸ χείρονος : εμπρόθετος προσδιορισμός ποιητικού αιτίου
στο βλάπτεσθαι
βλάπτεσθαι : τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στην
απρόσωπη έκφραση θεμιτὸν εἶναι

β. ἐάν ἐμέ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα: υπόθεση ἐάν και
υποτακτική (ἀποκτείνητε)
οὐκ ἐμέ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς: απόδοση οριστική
μέλλοντα (οὐ βλάψετε). Ο υποθετικός λόγος δηλώνει το
προσδοκώμενο.
Απλή σκέψη του λέγοντος : εἰ ἐμέ ἀποκτείνετε τοιοῦτον
ὄντα (υπόθεση) οὐκ ἐμέ μείζω βλάψαιτ' ἂν ἢ ὑμᾶς αὐτούς
(απόδοση).